

FORELESERE

SENIORUNIVERSITETET

U3A

BERGEN

VÅREN 2026

Innholdsfortegnelse

14.01. Dag Steinfeld: «Mannen som gikk fri – Politiinspektør Knut Rød og deportasjonen av de norske jødene.».....	3
21.01. Trygg Johan Hølvold: «Uønsket i Norge. Norske kvinner og barn i Tyskland under 2. verdenskrig.».....	4
28.01 Iver B. Neumann: «Norge mellom Stormaktene.».....	5
4.2. Hanne Sophie Greve: «Villedet.».....	6
11.02 Gunnstein Akselberg: «Jakob Sande - forteljaren mellom liv og diktning.».....	7
18.02 Bergen Filharmoniske Orkester og Erling Dahl jr. «Lunsjkonert og foredrag.».....	9
25.02 Leiv Sydnes: «Plast – lett å lage, krevende å gjenvinne og vanskelig å erstatte.»...	10
18.03 Randi Rosenqvist: «Norsk psykiatri gjennom 150 år – fra grøft til grøft.».....	13
08.04 Eivind Heldaas Seland: «Historien om en tapt verden.».....	15
15.04 Jonas Kristiansen Nøland: «Kjernekraftutvalget – hva nå?».....	16
22.04 Oddvar Oppegaard: «Kampen mot mikrobene – nå og i fremtiden.».....	17
29.04 Irene Kinunda Afriyie: «Jeg er fordi du er.».....	18

14.01. Dag Steinfeld: «Mannen som gikk fri – Politiinspektør Knut Rød og deportasjonen av de norske jødene.»

Dag Steinfeld (f. 1955) er en kjent norsk advokat. I 2019 avsluttet han advokatkarrieren for å vie seg til kultur og menneskerettigheter. I 2022 ga Dag Steinfeld ut *Fedre og sønner. En familiehistorie fra tsarens Russland til den kalde krigen* (Vigmostad & Bjørke 2022). Boken fikk strålende anmeldelser og solgte 20 000 eksemplarer. Det var arbeidet med *Fedre og sønner* som ga Steinfeld inspirasjon til å skrive *Mannen som gikk fri*. Som erfaren jurist og tidligere høyesterettsadvokat og nå også forfatter leverer Steinfeld igjen en grundig bok - denne gangen om Knut Rød og den rettslige prosessen mot ham, hvor Steinfeld nok engang er møtt med strålende anmeldelser i pressen.

21.01. Trygg Johan Hølvold: «Uønsket i Norge. Norske kvinner og barn i Tyskland under 2. verdenskrig.»

Et ukjent antall norske kvinner og barn ble «glemt» i Østerrike og Tyskland etter krigen. Mange av disse kom aldri tilbake til Norge. I sin siste bok forsøker Trygg J. Hølvold å trenge gjennom fordømmelsen og skammen som rammet norske kvinner med tyske kjærester, for å forstå deres samtid og hvordan krigens kaos bidro til at mange slike forhold oppstod.

I foredraget får vi høre historiene til tre norske kvinner, deres krigsbarn og kjærester. Gerd som ble bortført av SS-Lebensborn i 1942 for å føde Heinz, men ble sviktet av forloveden Toni. Asta som fødte 2 barn i Østerrike, mistet kjæresten Heinrich og døde i fattigdom i 1946 og Turid, gift med tyske Ernst, som kjempet for å få flytte hjem med mann og barn, men aldri lyktes.

Trygg Johan Hølvold (født 1948 på Kirkenes) har, etter 30 år i oljevirksomheten, brukt de siste årene på å skrive bøkene «To Nord-Norske slekter gjennom 350 år» og «SVIK – Sannheten var krigens første offer», innkjøpt av Kulturrådet. I bøkene og foredragene ønsker han å belyse hvordan samtidens livsvilkår preger våre valg og våre liv. I første boken ved å følge utvalgte personer, fra egen slekt, gjennom historiens skiftninger gjennom 350 år. I sin dokumentariske roman fra krigen forteller han om okkupasjonens samfunnsmessige jordskjelv, som påvirket og endret alle livets kjente vilkår. Om et påtvunget samboerskapet som førte til omfattende tysk-norsk samarbeid, tyskerarbeid, vennskap og kjærlighetsforhold. I lys av dette mener han det er særdeles trist og urettferdig at mange norske kvinner ble hardest rammet for samlivet med fienden.

28.01 Iver B. Neumann: «Norge mellom Stormaktene.»

Iver B. Neumann er direktør ved Fridtjof Nansens Institutt. Han har jobbet med Russland og statssystemet som professor ved Universitetet i Oslo og ved London School of Economics, men også i UD og FD. Hans siste bok er *Hva skjer med verden? Norge mellom stormaktene*.

4.2. Hanne Sophie Greve: «Villedet.»

Hun har mottatt en rekke priser for sitt menneskerettighetsarbeid, herunder Fritt Ords Pris, og er gjort til ridder, 1. klasse av Den kongelige norske St. Olavs orden.

Det tredje rike tilintetgjorde fiskeværer Telavåg i 1942. Telavågsfolket ble tvangsmessig fordrevet og internert. De voksne mennene ble deportert, og mer enn 40 prosent av dem omkom i konsentrasjonsleirer. For drøyt 20 år siden hjalp forfatteren Telavågsfolket med å be Tyskland om erstatning for lidelsene. Maksimal symbolsk erstatning ble straks innvilget. Men det skulle ta tid før forfatteren forsto den større sammenhengen der Telavåg-tragedien inngår.

Året 1942 som kalles ett av de aller vanskeligste i menneskenes historie, var en særlig dramatisk periode i annen verdenskrig. 1942 var det ekstra tunge året også for Norge. Da gikk det meste galt for Motstands-Norge. *Majavatntragedien med unntakstilstand i Midt-Norge* inntraff om høsten. Ved utgangen av året ble *Laudalorganisasjonen på Sørlandet* ødelagt. Milorg lå radbrekket etter ledernes arrestasjoner og flukt.

Hanne Sophie Greve er jurist, lagmann, dr. juris og tidligere dommer i Den europeiske menneskerettighetsdomstol. Hun har beskjeftiget seg med menneskerettigheter og krigens folkerett i over 40 år. Hennes doktoravhandling omhandler kambodsjanske flyktnings situasjon i det krigsherjede Sørøst-Asia. Hun dokumenterte folkemord i Bosnia på oppdrag fra FN.

11.02 Gunnstein Akselberg: «Jakob Sande - forteljaren mellom liv og diktning.»

Bilde: Det Norske Samlaget

Gunnstein Akselberg er fødd i juli 1949, og oppvaksen på Voss. Han er professor emeritus i nordisk språkvitskap og lingvist frå Universitetet i Bergen. Han har ei brei fagleg interesse og er mykje nytta som føredragshaldar om ulike språklege tema, både i inn- og utland. Som formidlar har han motteke fleire prisar, mellom anna både Meltzer-prisen og Christieprisen frå UiB.

Han hadde i mange år eit eige radioprogram i Radio Hordaland der han svara på spørsmål frå lyarane og ei mangeårig språkspalte i avisa «Hordaland». Frå 2017 til 2023 var han fast deltakar i TV-programmet: «Eides språksjov». Med referanse til dagens føredrag har han i mange år vore oppnemnd som styremedlem i «Jakob Sande - selskapet» og har motteke «Jakob Sandes ærespris» for innsatsen. Akselberg har ved ulike høve halde føredrag om den folkekjære dikteren frå Fjaler (Dale i Sunnfjord).

FORELESERE VED SENIORUNIVERSITETET U3A BERGEN, VÅREN 2026

**18.02 Bergen Filharmoniske Orkester og Erling Dahl jr.
«Lunsjkonsert og foredrag.»**

Kl. 11.30 Foredrag i Peer Gynt-salen

Kl. 12.45 Lunsj i foajeen

Kl. 14.00 Konsert (ingen pause i konserten)

Axel Kober dirigent

Boris Fatulaev obo

Bergen Filharmoniske Orkester

Richard Strauss Obokonsert

Benjamin Britten Four Sea Interludes, fra Peter Grimes

25.02 Leiv Sydnes: «Plast – lett å lage, krevende å gjenvinne og vanskelig å erstatte.»

Leiv Sydnes ble utdannet ved Universitetet i Oslo og ble Dr. philos. i organisk kjemi i 1978. Etter to år i Canada ble han ansatt ved Universitetet i Tromsø, der han arbeidet i 13 år. Fra 1993 har han vært ansatt ved Universitetet i Bergen, der han nå er professor emeritus. Forskningen hans har vært innen organisk kjemi, der han har arbeidet med problemer innen miljøkjemi, medisinalkjemi, geokjemi, kreftbehandling og fiskeoppdrett. Han skrev lærebøker for den videregående skolen i mer enn 20 år og har vært aktiv i flere internasjonale organisasjoner, bl.a. UNESCO og OPCW (organisasjonen som overvåker Konvensjonen om kjemiske våpen). De senere år har han engasjert seg i plastproblemene og i prosjekter knyttet til kosthold og Alzheimer.

04.03 Kenneth Hugdahl «Den uutgrunnelige hjernen – innblikk i moderne hjerneforskning.»

Kenneth Hugdahl er professor emeritus i biologisk psykologi ved Universitetet i Bergen og hjerneforsker. Han var pioner for etablering av nye metoder for undersøkelse av hjernen i Norge på 1990-tallet, fremst såkalt funksjonell magnet resonansavbildning (fMRI). Hans forskning spenner over forståelse av språk og hjernen til hva som skjer i hjernen ved hørselshallusinasjoner ved schizofreni. Hugdahl er en meget kjent forsker som ofte siteres internasjonalt, og han har mottatt en rekke priser og utmerkelser for sin forskning, bl.a. Forskningsrådets Möbius-pris, Meltzerfondets ærespris, og Helse-Vest sin pris for fremragende forskning. Han har to ganger mottatt Advanced Grant fra det Europeiske Forskningsråd (ERC), som regnes som den meste prestisjefulle bevilgning man kan oppnå i Europa. I forelesingen den 18. mars vil han gi en oversikt over sin forskning som spenner over flere tiår.

11.03 Edvard Hambro: «Trygve Lie – fattiggutten fra Grorud som erobret verden.»

Edvard Hambro er en programskaper som har vunnet flere priser for sine radiodokumentarer og dokumentarfilmer. Han begynte å jobbe med film etter studier i filosofi, tysk og litteraturvitenskap. Som ansatt i NRK arbeidet han hovedsakelig med nyheter, dokumentarfilmer og radiodokumentarer.

I foredraget vil han snakke om nordmannen og FN's første generalsekretær Trygve Lie – fattiggutten fra Grorud som erobret verden og var med på å skape staten Israel. En av hans skarpeste kritikere var Stortingspresident C.J. Hambro, som var foredragsholderens bestefar. FN ble opprettet i 1946, og mange av de utfordringene Trygve Lie møtte den gangen, lever vi med i dag. Hvem var Trygve Lie, og hvorfor har hans enestående karriere likevel gitt ham et vaklevorent ettermæle?

18.03 Randi Rosenqvist: «Norsk psykiatri gjennom 150 år – fra grøft til grøft.»

Randi Rosenqvist er psykiater med 50 års fartstid, i stor grad innen sikkerhetspsykiatrien, rettspsykiatrien og fengselspsykiatrien. Ga ut boken *Mitt liv, Mitt fag, Tung psykiatri - sviket mot de sykeste* høsten 2024. Hun har i mange år vært opptatt av at mye er blitt bedre i psykiatrien, pasientautonomi er blitt en sentral verdi. Men de sykeste, de som ikke evner en autonom tilværelse, får for liten hjelp.

25.03 Agnete Haaland: «Hva kan Ibsen fortelle oss i dag?»

Agnete G. Haaland har vært teatersjef på Den Nationale Scene i Bergen og leder av Norsk Skuespillerforbund. Hun har spilt alt fra Pippi i *Pippi Langstrømpe* på Teater Vestland til Nora i *Et Dukkehjem* på The National Theatre of China. Hun har også spilt i en rekke filmer og TV-serier og vært president i den internasjonale skuespillerføderasjonen FIA.

Gjennom sitt eget kompani har hun turnert verden rundt, og hennes monolog *Florence Nightingale- kvinne i krig* er sett av over 250 000 publikummere. Hun er gjesteforsker ved Senter for Ibsen-studier ved Universitetet i Oslo. Som nestleder i Norsk Pen jobber hun aktivt for å styrke yringsfriheten både nasjonalt og internasjonalt. Hun har i mange år vært en aktiv samfunnsdebattant og er nå kunstnerisk og daglig leder for Karpedammen Scene på Akershus festning.

08.04 Eivind Heldaas Seland: «Historien om en tapt verden.»

Eivind Heldaas Seland er professor i historie ved Universitetet i Bergen. Han har forsket på Syrias historie i antikken og er ekspert på karavanebyen Palmyra. I årene før borgerkrigen, som startet i 2011, besøkte han landet ofte og deltok i arkeologisk feltarbeid nord for Palmyra.

15.04 Jonas Kristiansen Nøland: «Kjernekraftutvalget – hva nå?»

Jonas Kristiansen Nøland er professor ved Institutt for elektrisk energi ved NTNU og del av NTNUs stjerneprogram. I 2025 ble han valgt inn i Akademiet for yngre forskere, Norges Tekniske Vitenskapsakademi og EU-kommisjonens ekspertgruppe for klimapolitikk. Hans forskning fokuserer særlig på kjernekraftens betydning i det framtidige energisystemet.

22.04 Oddvar Oppegaard: «Kampen mot mikrobene – nå og i fremtiden.»

Oddvar Oppegaard er overlege og spesialist i infeksjonssykdommer ved Haukeland Universitetssjukehus og 1.amanuensis ved Universitetet i Bergen. Han forsker på alvorlige streptokokkinfeksjoner.

29.04 Irene Kinunda Afriyie: «Jeg er fordi du er.»

(Bilde: Eivind Senneset)

Irene Kinunda Afriyie er en norsk og kongolesisk forfatter. Hun er født i Kongo, oppvokst på flukt og har bodd i Norge siden hun var 16 år. Irene bruker stemmen sin til å bygge broer mellom kulturer, generasjoner og mennesker. Hun er kjent for å engasjere publikum og skape refleksjon. Hennes foredrag inviterer oss til å se forbi merkelapper og antakelser, og til å møte hverandre med større nysgjerrighet.